

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

MARAGA

MULINGO WA LUSHAKA WA NWAHA NGA NWAHA WA 2013 GIREIDI YA 3 TSHIVENḐA LUAMBO LWA HAYANI MULINGO

MARAGA: 40

TSHIFHINGA: AWARA 1

VUNḐU _____

DZINGU _____

TSHITIRIKI _____

DZINA ḐA TSHIKOLO _____

NOMBORO YA EMISI (didzhiti dza 9)

--	--	--	--	--	--	--	--	--

GIREIDI (Tsumbo: 3A) _____

TSHIFANI _____

DZINA _____

MBEU (✓)

MUTUKANA

--

MUSIDZANA

--

ḐUVHA ḐA MABEBO

C	C	Y	Y	M	M	D	D
---	---	---	---	---	---	---	---

Mulingo uyu u na masiatari a 12, ri songo katela na siaḑari Ḑa nga nḑa.

Ndaela kha mugudi

1. Vhalani ndaela na mbudziso dzothe nga vhuronwane.
2. Fhindulani mbudziso dzothe kha bambiri la mbudziso.
3. Mudededzi vha do ni ranga phanda kha ndowendowe dza u rangela ni sa athu u thoma u iwala mulingo.
4. Mulingo u na maraga dza 40.
5. Tshifhinga tsha u iwala mulingo ndi minetse dza 60.

Ndowendowe dza u rangela

1. Tangeledzani ledere li re tsini na phindulo i re yone.

Ri wana mini kha kholomo?

Kholomo dzi ri fha ...

A vhurotho.

B mafhi.

C dzhamu.

D tie.

No fhindula mbudziso zwone arali no tangeledza B.

2. Tangeledzani maiti.

Mutukana u a tshimbila fhedzi musidzana u a gidima.

No fhindula mbudziso zwone arali no tangeledza maipfi tshimbila na gidima.

3. Swayani nga (✘) ngomu tshibogisini tsini na phindulo i re yone.

Duvha ǀi ri fha ...

maǀi	
zwǀiwa	
tshedza	✘
muya	

No fhindula mbudziso zwone arali no ǀwala luswayo (✘) kha tshibogisi tshi re tsini na ipfi tshedza.

4. Mafhungo a tevhelaho a ri vhudza uri ri ǀamba hani maǀo.

Vhekanyani mafhungo u bva kha (1 - 4) nga ngomu zwibogisini u sumbedza kutevhekanele kwone kwa musini tshi ǀamba maǀo.

ǀukadzani bulatsho ya maǀo.	1
ǀukisani mulomo.	4
Bulatshani maǀo.	3
Ni kone u kwaǀulela mushonga wa u ǀamba maǀo kha bulatsho.	2

No fhindula mbudziso zwone arali no vhekanya mafhungo nga nǀila i re afho nǀha.

Kha mulingo waǀu ni ǀo fhindula mbudziso dziǀwe dzi fanaho na dze na fhindula.

Mulingo u khou thoma kha siaǀari ǀi tevhelaho.

Vhalani tshitori ni kone u fhindula mbudziso 1- 6.

Kale kale ho bebwa nwana wa mutukana. Vhabebi vhawe vha ha Sontonga vho vha vho takala vhukuma. Vha mbo rina mutukana wavho dzina la Enoch. Vho vha vhe vha lushaka lwa Mpinga vha tshi amba TshiXhoza.

Musi Enoch o no aluwa, o mbo di vha mudededzi. O vha a tshi funa muzika, a dovha a funa u funza vhana. O vha a tshi anzela u ima klasini yawe a lavhelesa vhana vha tshi khou tamba, u imba na u tshina vhe nda. U talela vhana zwo ita uri a vhe na lutamo lwa uri liwe divha vhana vhothe vha Afrika Tshipembe vha do kona u tamba na u dzula vhothe vha dzikhonani.

Enoch o nwa nyimbo nnzhi, fhedzi dze a vha a tshi dzi funesa ndi dze a vha o nwa uri dzi imbiwe nga vhana. Nyimbo dzawe dothe dzo vha dzi dza nga ha lufuno na mulalo.

Liwe divha, Enoch o do nwa luimbo lwa tshipentshela. Maipfi a u thoma a luimbo ulu o vha "Nkosi Sikelel' iAfrika." Hezwi zwi amba uri "Mudzimu shudufhadza Afrika." Enoch o vha a tshi dzulela u rabela a tshi humbela uri vhana vha Afrika Tshipembe vha shudufhadzwe.

Luimbo lwa Enoch, "Nkosi Sikelel' iAfrika", lwo mbo di vha lu divheaho vhukuma.

Murendi a divheaho wa MuXhosa Samuel Mqhayi, o engedza maipfi a ulu luimbo, na namusi vhatu vhothe vha Afrika Tshipembe vha a dihudza musi vha tshi imba ulu luimbo.

Ee, luimbo lwo thomaho sa "Thabelo ya la Afrika" lwo mbo divhea sa Luimbo lwa Lushaka lu funeswaho.

1. Nani tshitori itshi thoho yo teaho.

.....

2. Tangedzani ledere li re tsini na phindulo yone.

Dzina la muwali wa luimbo lu no khou ambiwa nga halwo afho kha tshitori ndi nnyi?

A Samuel

B Mpinga

C Xhosa

D Enoch

3. Swayani nga (x) kha tshibogisi tshi re tsini na phindulo i re yone.

Enoch o vha a tshi dzula na u shuma ngafhi?

Amerika Tshipembe	
Australia	
Afrika Tshipembe	
Asia	

4. Sumbedzani u tevhekana ha zwiwo kha tshitori.

Vhekanyani mafhungo (1 - 4) a re kha zwibogisi u sumbedza u tevhekana hao nga ndila yone.

Enoch o vha mudededzi.	
Thabelo ya Enoch yo vha Luimbo lwa Lushaka.	
Murendi a divheaho wa MuXhoza o iwala maipfi manzhi a luimbo.	
Enoch o iwala nyimbo dza lufuno na mulalo.	

5. "Nkosi Sikelel' iAfrika" ndi Luimbo lwashu lwa Lushaka. Ndi zwifhio zwo itisaho uri Enoch a iwale ulu luimbo?

Enoch o iwala "Nkosi Sikelel' iAfrika" ngauri

.....
.....
.....

6. Nga muhumbulo wanu, ndi ngani Enoch o vha muthu a divheaho vhukuma?

Enoch o vha muthu a divheaho vhukuma ngauri

.....
.....

7. Sedzani tshifanyiso ni kone u fhindula mbudziso 7.1 na 7.2.

7.1 Tangedzani legere li re tsini na phindulo yone.

Bere i khou ita mini? Bere ...

- A i khou gada tshikwarani.
- B yo ima ngomu tshitaleni.
- C i khou fula mudavhini.
- D i khou nwa mafhi.

7.2 Swayani nga (✘) kha tshibogisi tshi re tsini na phindulo i re yone.

Tshifanyiso tshi re afho kha siaṭari la 6 ndi tsha ...

vhugalaphukha.	
akhwariamumu.	
bulasini.	
zuu.	

8. Nwalululani mafhungo a tevhelaho e kha zwifhinga (makhathi) zwo newaho.

8.1 Tshifhinga tsho fhelaho

Rabulasi u fha mivhuḍa zwiliwa, vhana vha talela.

.....

.....

.....

.....

8.2 Tshifhinga tsha zwino

Nguluvhe dzo tamba matopeni, ngeno bere dzo gidima mudavhini.

.....

.....

.....

9. Vhalani:

9.1 Dzina ndi ipfi ʘi ne ra vhidza ngaʘo tshithu. Tangeledzani madzina **mavhili** kha fhungo ʘi re afho fhasi.

Mmbwa i khou dzungudza mutshila.

9.2 ʘisala ndi ipfi ʘi ne ʘa dzula vhuimoni ha dzina. Tangeledzani masala **mavhili** a re kha fhungo ʘi re afho fhasi.

Rabulasi na mufumakadzi wawe vha funa zwifuwo zwi re bulasini yavho.

9.3 ʘiʘanganyi ndi ipfi ʘi ne ʘa ʘanganya maipfi kana mafhungo. Tangeledzani ʘiʘanganyi **ʘithihi** kha fhungo ʘiʘwe na ʘiʘwe kha a re afho fhasi.

a. Nguluvhe dzo ʘa zwiʘiwa ngauri dzo vha dzi na ndala.

b. Nwana u a lila, fhedzi mmbwa i a huvha.

10. Sedzani zwifanyiso ni kone u fhedzisa mafhungo.

10.1 Ndi tea u kotha musi ndi tshi fhufha.

10.2 Hu na vhana vha kha bennde.

10.3 Ri imba luimbo nga ha tharu.

11. Nwalululani mafhungo a tevhelaho. Dzhenisani zwiga zwa u vhala **zwivhili** kha fhungo **liṅwe** na **liṅwe**.

11.1 hu na zwifuwo zwinzhi bulasini ya malume anga

.....
.....

11.2 Bulasini hu na nngu kholomo na bere nngana

.....
.....

11.3 Rabulasi o vhidzelela, **T**hogomelani **ṅ**owa

.....
.....

12. Dzhenisani maiti o teaho kha zwikhala zwe na **ṅ**ewa.

Ri ri:

Mulimi u **tavha** muroho ngadeni.

fhedzi

12.1 Takalani u a nga pani.

Nwana u a **lila**.

fhedzi

12.2 Mmbwa i a vhusiku na masiari.

13. Vhalani thebuḽu i tevhelaho ni kone u fhindula mbudziso 13.1 - 13.3.

Mutevhe wa mishumo ya vhashumi vha bulasini.		
Dzina	Musumbuluwo na ḽavhuraru	ḽavhuvhili na ḽavhuḽa
Mpho	ḽeani nguluvhe zwiḽiwa	Kunakisani tshitumba tsha nguluvhe
Sibongile	Kunakisani tshitale	bulatshani bere
Pandelani	ḽeani bere na khuhu zwiḽiwa	Bvisani makumba zwiḽahani Bulatshani bere
Phumudzo	ḽahulani ngade ya miroho	Sheledzani ngade ya miroho
Salani	Ikani miroho mitete	ḽeani nguluvhe na khuhu zwiḽiwa

13.1 Mpho u ḽeani nguluvhe zwiḽiwa nga Musumbuluwo.

Ndi nnyi muḽwe ane a neani nguluvhe zwiḽiwa?

.....

13.2 Phumudzo na Salani vhoḽhe vha shuma ngadeni.

Phumudzo u shuma mini nga ḽavhuraru?

.....

13.3 Sibongile u bulatsha bere nga ḽavhuvhili na nga ḽavhuḽa. U kunakisa tshitale nga maḽuvha afhio?

.....

14. Vhalani girafu i tevhelaho ni kone u fhindula mbudziso 14.1 na 14.2.

Zwifuwo bulasini

Tshivhalo tsha zwifuwo	8				
	7				
	6				
	5				
	4				
	3				
	2				
	1				
		bere	nguluvhe	khuhu	nngu

14.1 Tangedzani legere li re tsini na phindulo i re yone.

Vhambedzani tshivhalo tsha zwifuwo bulasini. Ndi zwifuwo zwifhio zwo dalesaho?

- A khuhu
- B bere
- C nngu
- D nguluvhe

14.2 Tangeledzani ledere li re tsini na phindulo i re yone.
Afho bulasini khuhu dzi fhira nguluvhe nga nngana?

- A 8
- B 5
- C 4
- D 3

15. Nwalani pharagirafu mbili dza mafhungo a vhulapfu ha u bva kha a 10 nga tshivhalo nga ha thoho i ne ya ri: **Duvha le nda ya u dala bulasini.** Ni dzhie le nzhele u shumisa zwi ga zwa u vhala, luambo na mupeleto nga ndila yone. Ni songo nombora mafhungo a nu.

Duvha le nda ya u dala bulasini

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Thanganyelo: 40